

УДК 780.74:027.7(1970-1980) (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-8>

Юрій ЗУБАЙ

доктор філософії за спеціальністю 034 «Культурологія», викладач загального фортепіано, Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра, вул. Гетьмана Павла Скоропадського, 31, м. Київ, Україна, 01032

ORCID: 0000-0003-1475-8368

Бібліографічний опис статті: Зубай, Ю. (2025). Фортепіанне мистецтво на сторінках журналу «Музика» 1970–1980-х років. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 49–57, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-8>

ФОРТЕПІАННЕ МИСТЕЦТВО НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «МУЗИКА» 1970–1980-Х РОКІВ

У статті розглянуто праці, присвячені фортепіанному мистецтву у виданнях журналу «Музика» 1970–1980-х років. Здійснено їхню класифікацію, введено в музикознавчий обіг маловідомі або забуті факти з історії фортепіанного мистецтва України 1970–1980-х років, окреслено їхні взаємозв'язки із сучасною епохою розвитку української музичної культури.

Мета статті – аналіз значення періодичного журналу «Музика» у висвітленні стану розвитку фортепіанного мистецтва України 1970–1980-х років.

Методологія побудована на комплексі методів та принципів, серед яких: джерелознавчий та текстологічний підходи, що базуються на опрацюванні текстових матеріалів; комплексний історичний підхід задля осмислення значення, ролі й місця певного мистецтва в історії української музичної культури; компаративний підхід, за допомогою якого виявлено й зіставлено подібні тенденції в досліджених матеріалах; метод меморіальної культурології, що дає можливість реконструкції минулого та його моделювання в сучасному.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше діяльність журналу «Музика» періоду 1970–1980-х років розглянута як предмет музикознавчого вивчення, зокрема його компонент, що репрезентує фортепіанне мистецтво.

Описано різні аспекти фортепіанного мистецтва, які висвітлюються на сторінках журналу «Музика» 1970–1980-х років, зокрема, огляд фортепіанно-конкурсного життя, загальна проблематика фортепіанного мистецтва, розгляд знакових постатей та їхньої концертної діяльності, а також аналіз фортепіанної творчості композиторів та функціонування жанрів. У результаті доведено, що матеріали цього періоду надають найповнішу інформацію для вивчення специфіки проведення музичних конкурсів (зокрема, конкурсу ім. М. Лисенка, Всесоюзного конкурсу піаністів). Було виявлено, що серед статей журналу наявні ті, що відображають ранню наукову діяльність відомих нині науковців-піаністів, а також публікації нових композиторських творів, включаючи вокальні композиції в супроводі фортепіано, що входили до нотних доповнень журналу.

Висновки: Фортепіанне мистецтво хоча й не стало провідною тематикою журналу «Музика» 1970–1980-х років (серед 120 випусків цього періоду близько сотні статей є тематично дотичними до фортепіанного мистецтва), але цей масив інформації дає нам можливість структурувати її в аспекті визначення основних напрямів у відображенні фортепіанного мистецтва на сторінках журналу та ввести в музикознавчий обіг маловідомі факти з історії українського фортепіанного мистецтва періоду 1970–1980-х років.

Ключові слова: музична періодика, культурні тенденції, музичне мистецтво, українські композитори, відображення епохи.

Yuriy ZUBAY

Doctor of Philosophy in 034 Cultural Studies, Teacher of General Piano, R. M Gliera Kyiv Municipal Academy of Music, 31 Hetman Pavla Skoropadsky Str., Kyiv, Ukraine, 01032

ORCID: 0000-0003-1475-8368

To cite this article: Zubay, Yu. (2025). Fortepianne mystetstvo na storinkakh zhurnaln «Muzyka» 1970–1980-kh rokiv [Piano art on the pages of the ‘Muzyka’ journal of the 1970s and 1980s]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 49–57, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-8>

PIANO ART ON THE PAGES OF THE 'MUZYKA' JOURNAL OF THE 1970S AND 1980S

The article deals with the works devoted to piano art in the editions of the 'Muzyka' journal of the 1970s and 1980s. Their classification is made, little-known or forgotten facts from the history of piano art in Ukraine in the 1970s and 1980s are introduced into musicological circulation, and their interconnections with the modern era of Ukrainian musical culture are outlined.

***The purpose of the article is** to analyse the significance of the periodical 'Muzyka' in covering the state of development of piano art in Ukraine in the 1970s and 1980s.*

***The methodology** is based on a set of methods and principles, including: source and textual approaches based on the study of textual materials; a comprehensive historical approach to understanding the significance, role and place of a particular artist in the history of Ukrainian musical culture; a comparative approach, which identifies and compares similar trends in the materials studied; the method of memorial cultural studies, which makes it possible to reconstruct the past and model it in the present.*

***The scientific novelty** lies in the fact that for the first time the activities of the journal 'Muzyka' of the 1970s and 1980s are considered as a subject of musicological study, in particular its component representing piano art.*

Various aspects of the piano art covered in the pages of the 'Muzyka' journal of the 1970s and 1980s are described, including an overview of piano competition life, general issues of the piano art, consideration of significant figures and their concert activities, as well as analysis of the piano works of composers and the functioning of genres. As a result, it is proved that the materials of this period provide the most complete information for studying the specifics of music competitions (in particular, the M. Lysenko Competition, the All-Union Piano Competition). It was found that among the articles of the journal there are those reflecting the early scientific activities of well-known pianists, as well as publications of new compositions, including vocal compositions accompanied by piano, which were included in the journal's musical supplements.

***Conclusions:** Although piano art did not become the leading theme of the journal 'Muzyka' in the 1970s and 1980s (among 120 issues of this period, about a hundred articles are thematically related to piano art), this body of information allows us to structure it in terms of determining the main directions in the reflection of piano art on the pages of the journal and to introduce into musicological circulation little-known facts from the history of Ukrainian piano art of the 1970s and 1980s.*

***Key words:** music periodicals, cultural trends, musical art, Ukrainian composers, reflection of the era.*

Постановка проблеми. Українське фортепіанне мистецтво на нинішньому етапі розвитку сформувало свої традиції в композиторській, виконавській та методико-педагогічній сферах. Але водночас залишається значна кількість прогалин у вивченні його історії, зокрема, період 1970–1980-х років. Цей час характеризувався значним впливом державної ідеології на українську культуру (Брайченко, 2014, с. 124). Тиск поширювався й був відчутним у різних сферах життя людини – від суспільно-політичної до особистої (Брайченко, 2014, с. 125). На думку Л. Сбітневої, в українській музичній культурі 60–80-х рр. ХХ ст. чітко простежується домінування двох систем: офіційної музики соцреалізму з «ювілейними штампами» й естетикою творів на замовлення та неофіційної творчості композиторів-шістдесятників, які відстоювали ідеали псевдореалізму, утілюючи їх у програмній та інструментальній музиці (Сбітнева, 2017). Але варто зазначити, українське фортепіанне мистецтво в період 1970–1980 років відчувало значне піднесення. Зокрема, В. Каменська слушно зауважує, що 1960–1970 рр. увійшли в історію української музичної культури як нова віха. Фортепіанна музика, як і інші жанри того

часу, стала основою для розвитку української музики, зокрема фортепіанної, на наступні десятиліття (Каменська, 2018, с. 193). Одним із джерел для дослідження може слугувати періодичне видання «Музика», у якому було висвітлено деякі аспекти українського фортепіанного мистецтва 1970–1980-х років у різних його напрямках.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження цієї проблематики вимагає аналізу кількох джерельних напрямів для комплексного висвітлення теми. Наукові праці, що стосуються музичної культури України 1970–1980-х років, представлені роботами таких авторів, як В. Каменська (Каменська, 2018), Л. Ланцута (Ланцута, 1998), які визначають 1970-ті роки як переломний етап у розвитку української фортепіанної сонати, та А. Калашникова (Калашникова, 2020, с. 2), яка розглядає фортепіанне мистецтво України 1960–1980-х років як проєкцію процесів початку ХХ століття. Серед спеціальних праць, присвячених висвітленню окремих напрямів музичного мистецтва 1920–1930-х років на сторінках журналу «Музика», варто відзначити два наукові дослідження І. Шеремети (Шеремета, 2011, 2015). У пер-

шій статті (Шеремета, 2011) авторка аналізує діяльність журналу в контексті інших музичних видань тієї епохи, підкреслюючи його значення як «вершини-джерела» (Шеремета, 2011, с. 289). У другій статті (Шеремета, 2015) музикознавиця систематизує матеріали журналу, що стосуються творчості Л. Ревуцького, опубліковані в 1920-х роках.

Період діяльності журналу в 1920–1930-х роках досліджувала також І. Бобришева (Бобришева, 2013), яка проаналізувала публікації, присвячені вокальній музиці. Водночас період діяльності видання після 1970 року ще не був об'єктом окремого музикознавчого аналізу, що підкреслює актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є комплексне дослідження висвітлення фортепіанного мистецтва на сторінках журналу «Музика» в 1970–1980-х роках.

Завдання статті:

1) проаналізувати основні тенденції, напрями й проблематику публікацій журналу «Музика» в 1970–1980-х роках;

2) розкрити маловідомі факти фортепіанного мистецтва України вищезазначеного періоду;

3) визначити роль видання у формуванні та популяризації українського фортепіанного мистецтва 1970–1980-х рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Журнал «Музика» впродовж свого існування відображав значну кількість різнопланових подій українського музичного життя. Під різними назвами це видання існувало в період 1923–1941 років, а потім поновило свою діяльність із 1970-го. Більше ніж тридцять років головним редактором журналу «Музика» був музикознавець, лібретист, композитор та віолончеліст за освітою Едуард Яворський, діяльність якого була спрямована на формування музично-критичної думки широких мас в Україні.

Протягом періоду 1970–1980-х років до складу редакційної колегії журналу «Музика» входили:

– композитори: Юрій Знатоков (від заснування до 1975), Анатолій Кос-Анатольський (до 1983), Мирослав Скорик (до 1977), Аркадій Філіпенко (до 1977), Олександр Білаш (1977–1990), Андрій Штогаренко (1977–1990), Іван Карабиць (1988–1990);

– музикознавці: Микола Гордійчук, Всеволод Задерацький (до 1977), Юлій Малишев (до 1977, паралельно 1966–1976 – головний редактор видання «Музична Україна»), Валентин Темофєєв (до 1979), Марина Черкашина (до 1977, потім поновила з 1988), Іван Ляшенко (з 1986);

– диригенти: Михайло Кречко (до 1985), Анатолій Авдієвський (з 1977), Іван Гамкало (1977–1979, потім з 1988), Стефан Турчак (з 1979), Лев Венедиктов (1986–1987), Олег Тимошенко (з 1986), Євген Савчук (з 1988);

– співаки: Сергій Козак (до 1975), Микола Кондратюк (1977–1985);

– а також: хореограф Павло Вірський (до 1975), артист балету Федір Баклан (1977–1983), художник театру Федір Нірод (1977–1987), віолончеліст Георгій Авер'янов (з 1979), альтист Лобуренко Євген (1979–1990), оперний режисер Дмитро Смолич (1979–1987), баяніст Анатолій Онуфрієнко (з 1988).

Статті, присвячені фортепіанному мистецтву в різних його проявах, варто розподілити за блоками: огляд фортепіанно-конкурсного життя; загальна проблематика фортепіанного мистецтва (зокрема, виховання піаністів, розвиток певних навичок, особливості інструментарію); розвідки, присвячені знаковим постатям фортепіанного мистецтва минулого й сучасного та їхня концертна діяльність; статті, присвячені фортепіанній творчості певних композиторів; проблематика функціонування фортепіанних жанрів; наукові доробки піаністів.

Огляд фортепіанно-конкурсного життя. Найвідомішим конкурсом фортепіанного виконавства на теренах України в період 1970–1980-х років був конкурс ім. М. Лисенка. Його історія розпочинається з 1962 року, і до 2012 він проводився щочотири – п'ять років (до 1992 року – як республіканський). Номінація «Фортепіано» була не єдиною, музиканти змагались у своїй майстерності також у номінаціях «Струнні інструменти» та «Сольний спів». Конкурс проводився в різних містах України: Києві, Львові, Харкові, Одесі, Запоріжжі. Саме матеріали журналу «Музика» нині залишаються найбільш інформативним джерелом про специфіку проведення цього важливого конкурсу в історії української фортепіанної культури періоду 1970–1980-х років.

Огляди на фортепіанні секції цього конкурсу в різні роки писали Т. Кравченко (Кравченко, 1975), В. Сечкін (Сечкін, 1981), Н. Кашкадамова (Кашкадамова, 1985), Ж. Хурсіна (Хурсіна, 1989). У цих статтях подається аналіз якості виконання програм, особливості виконавської манери учасників, а інколи також і критичні зауваження щодо підбору програм.

Упродовж 1970–1980-х років на теренах України проводились різноманітні фортепіанні конкурси. Зокрема, у Києві в 1970 році проводився й Всесоюзний конкурс піаністів. Своїми враженнями про нього на сторінках журналу «Музика» поділилась Г. Литвиненко (Литвиненко, 1970), ґрунтовну критичну рецензію написав Г. Курковський, зазначивши, що «конкурс не відкрив нічого нового в плані знайомства з фортепіанною музикою» (Курковський, 1971).

Зазначимо, що тематикою статей цього блоку могли бути конкурси різного рівня, як приклад – кафедральний конкурс піаністів, проведений у 1985 році в Київському державному інституті культури ім. О. Корнійчука (Студентський конкурс, 1985) (нині Київський національний університет культури і мистецтв). Цінність цієї статті полягає в тому, що вона є чи не єдиним джерелом, де Віктор Клин – музикознавець, автор більш ніж сотні музикознавчих праць, композитор, піаніст – постає перед нами і як піаніст-педагог. Двоє із трьох переможців цього конкурсу були вихованцями його класу.

У тому ж році було опубліковано статтю, що висвітлювала проведення міського конкурсу піаністів серед педагогів музичних шкіл міста Києва, участь у якому взяло понад 70 музикантів. Виконавський рівень конкурсу був дуже високим, про що свідчать програми учасників, серед яких були Концерт № 3 С. Рахманінова, «Фантазія» й «Карнавал» Р. Шумана, «Острів радості» К. Дебюссі. Серед лауреатів були піаністи, музична кар'єра яких у майбутньому сягнула значних висот (Олена Сікалова – нині доцент кафедри концертмейстерства НМАУ ім. П. І. Чайковського – на зазначеному конкурсі стала лауреатом другого ступеня; представниця ДМШ № 2) (Конкурс викладачів, 1985).

Загальна проблематика фортепіанного мистецтва. В. Захарченко висловлює новаторські думки щодо відбору піаністів у закладах вищої освіти, висуваючи ідею проведення

колоквіуму до здачі гри на фортепіано, а також вивчення твору, що відповідає рівню складності 1–2 курсу музичного училища за день до здачі фаху (Захарченко, 1972). Подібні думки висловлює у своєму доробку Т. Кравченко, зосереджуючись на прикладах виховання піаністів у консерваторіях. Серед її ідей варто виокремити: обов'язкове вивчення твору напам'ять вже на перший урок з педагогом, принципове підтримання педагогом консерваторії власної концертно-виконавської форми, бажана участь студента в конкурсах (хоча б в рамках консерваторії); цінність публічного обговорення гри студентів на класних зборах (Кравченко, 1973). Детально значення конкурсної діяльності у вихованні піаніста Т. Кравченко розглянула в окремому дослідженні, опублікованому в журналі «Музика» роком пізніше попередньої статті. У ньому піаністка підкреслює ті процеси такого явища як «фортепіанний конкурс», що характерні й для сучасної епохи: «...розмноження з неймовірною швидкістю їхньої кількості», «...зосередження репертуару конкурсанти на типовій конкурсній програмі» (Кравченко, 1975).

Б. Деменко, аналізуючи явище поліритміки у фортепіанному виконавстві, у своїй статті робить спробу віднайти єдиний принцип розуміння й опанування цього явища (Деменко, 1978). У тому ж випуску журналу В. Ванюкевич порушує проблематику виховання розвитку вміння імпровізації та підбору на слух піаністами, зазначаючи, що це необхідно перш за все музикантам, які здобувають освіту в музично-педагогічних закладах, адже випускники цих факультетів мають бути музикантами широкого профілю, і вміння грати на слух особливо важливе для роботи в загальноосвітній школі (Ванюкевич, 1978).

Проблематику такого поширеного амплуа піаніста як «концертмейстер» порушено в статті С. Саварі. Автор (він сам був концертмейстером Донецької філармонії, пізніше – завідувачем кафедри концертмейстерства Донецької консерваторії) висуває новаторську ідею щодо безперервності навчання концертмейстерської майстерності на всіх етапах виховання піаніста, починаючи з шостого класу музичної школи (Саварі, 1973). І. Полян розглядає роботу концертмейстера в контексті діяльності в класі камерного співу консервато-

рії, слушно зауважуючи, що хоча всі піаністи впродовж навчання в консерваторії отримують лише основні навички концертмейстерства, але для набуття досвіду потрібна значна практика (Полян, 1975).

Зрідка траплялись випадки, коли редакційна колегія перед статтею вказувала, що погоджується не з усім викладеним автором та друкує статтю виключно для ознайомлення. Такою була публікація про особливості музикального слуху піаніста, адже висновки було зроблено виключно з дослідів, проведених на піаністах Київського педагогічного інституту ім. О. Горького (нині Український державний університет ім. М. Драгоманова) (Ванюкевич, 1978).

Розвідки, присвячені знаковим постатям фортепіанного мистецтва минулого та сучасного та їхня концертна діяльність. В. Чернецький дослідив одну із цікавих сторінок української концертно-піаністичної діяльності Ф. Ліста в 1847–1848-х роках. На основі опрацьованих архівних джерел підтвердив думку про те, що серед українських міст для своїх гастрольних турне Ф. Лист найчастіше обирав Єлисаветград (нині Кропивницький) (Чернецький, 1970).

Г. Курковський підсумовує значення творчої діяльності Г. Беклемішева в розвитку українського фортепіанного мистецтва: «... саме Г. Беклемішев у 1920-х роках поставив питання про створення педагогічного репертуару, що складався б із творів українських композиторів минулого та сучасності» (Курковський, 1971). Також цю важливу сферу діяльності Г. Беклемішева розкриває у своїй статті Ж. Аністратенко-Хурсіна, зауважуючи, що Г. Беклемішев зробив істотний внесок у створення та редагування Першого українського педагогічного фортепіанного репертуару, до якого увійшли класичні твори, музика В. Косенка, В. Барвінського, Л. Ревуцького, М. Коляди, С. Людкевича, Я. Степового, Б. Лятошинського..., а завдяки Л. Ревуцькому та В. Золотарьову вони стали широко доступними для учнів музичних закладів України» (Хурсіна-Аністратенко, 1981).

В. Бойков та О. Вітовський у 1984 році опублікували статтю, присвячену В. Топіліну (Бойков, Вітовський, 1984), а у 2018 році весь її текст став частиною значної монографії О. Пінчук, яка вивчала творчість митця (Пін-

чук, 2018). У цьому дослідженні В. Бойков та О. Вітовський опублікували й інші свої спогади про педагога.

Статті, присвячені фортепіанній творчості певних композиторів. Найбільш численними серед статей, присвячених фортепіанній творчості українських композиторів, були роботи В. Клини. Серед них праця, спрямована на вивчення фортепіанного стилю Л. Ревуцького (Клин, 1971), статті про фортепіанну спадщину Б. Лятошинського (Клин, 1975), А. Штогаренка (Клин, 1977), С. Людкевича (Клин, 1979) (у випуску, присвяченому 100-річчю С. Людкевича), «Романтичній сонаті» В. Фемеліди (Клин, 1975).

Статті, присвячені специфіці функціонування фортепіанних жанрів. Цей блок презентує стаття В. Клини, у якій автор не лише описав свої враження від концерту в рамках VI з'їзду композиторів, де вперше прозвучали українські фортепіанні концерти, написані на початку 1970-х років, але й виокремив основні новаторські тенденції в цьому жанрі (Концерт № 5 «Український» М. Сільванського, Концерт Ж. Колодуб, Концерт № 2 «Кварт-концерт» О. Красотова) (Клин, 1974).

В. Клин не обійшов увагою на сторінках журналу й такий важливий у формуванні піаніста жанр як «поліфонічна музика». У своїй розвідці він робить історичний екскурс у розвиток цього жанру в українській музиці та зосереджує основну увагу на тогочасній «новинці» – циклі «34 прелюдії й фуги» В. Бібіка, що створювалась композитором упродовж 1971–1975 років (Клин, 1980).

Л. Ніколаєва розкриває особливості функціонування жанру української фортепіанної сонати 1960–1970-х років. У статті чи не вперше здійснено музикознавчий аналіз творів, написаних відносно нещодавно (станом на 1983 рік – рік публікації статті): Соната та Сонатина Ю. Іщенко, Сонатина О. Красотова, Сонатина Г. Ляшенка, Соната № 3 М. Сільванського, Соната № 3 В. Сільвестрова, Соната №1 В. Кирейка (Ніколаєва, 1983). Зауважимо, що перелік українських фортепіанних сонат зазначеного періоду є значно ширшим за перелічений. Інші твори цього періоду авторка теж не оминула увагою, вона подає їх у загальних оглядах стильових напрямів, у яких творили композитори.

Особливу увагу привертає стаття «Твори Л. Шукайло» (1975), що є однією з перших музикознавчих праць, присвячених творчому доробку тоді ще молодій композиторки Людмили Шукайло, у якій музикознавиця Н. Тишко проаналізувала такі фортепіанні твори композиторки, як Соната, Концерт для фортепіано з оркестром та твори для інших інструментів (Тишко, 1975). Наразі проаналізовані в цій статті твори ми можемо віднести до так званого «раннього» періоду творчості композиторки, який Н. Тишко характеризувала «загальним оптимістичним настроєм при досить широкому діапазоні різноманітних емоцій» (Тишко, 1975).

Наукові доробки піаністів. Серед опублікованих статей журналу «Музика», періоду 1970–1980 років ми знаходимо чимало праць, що представляють так звану «ранню» наукову творчість знаних нині науковців-піаністів. Серед них – стаття Ольги Щолокової (нині доктора педагогічних наук) за 1973 рік «Виховання юних піаністів» (Щолокова, 1973), яка була апробацією її кандидатської дисертації «Музично-естетичне виховання школярів у процесі навчання гри на фортепіано», захищеної в 1978 році. Особливе місце займають статті К. Шамаєвої, першу з яких було опубліковано в 1971 році й присвячено симфонічним концертам у Києві 1920–1930 років (Шамаєва, 1971), і яка стала хронологічно другою із сотні опублікованих наукових праць мисткині. Загалом упродовж 1970–1980 років нею було видано 11 статей у журналі (Омельченко, 2022), тематика яких не обмежується виключно музичним мистецтвом.

Чимало праць Ж. Аністратенко-Хурсіної на сторінках журналу «Музика», присвячених яскравим представникам київської фортепіанної школи, стали основою її монографії «Видатні педагоги-піаністи Київської консерваторії», виданої в 1990 році.

Науково-дослідницька діяльність М. Степаненка знайшла своє відображення в статті,

присвяченій клавірному концерту М. Бортнянського (Степаненко, 1983). Варто згадати, що кожен випуск журналу вміщував невелике нотне доповнення, переважно вокальними творами в супроводі фортепіано, і серед цих «доповнень» неодноразово публікувались нові композиторські твори М. Степаненка.

Висновки. Фортепіанне мистецтво безумовно не стало провідною тематикою журналу «Музика» 1970–1980 років. Статті, присвячені цій галузі музичного мистецтва, ми знаходимо не в кожному випуску, вони нечасто бували на перших шпальтах. Проте, якщо розглядати їхню загальну кількість упродовж цього часового проміжку – це, орієнтовно, близько сотні, і з них ми можемо робити певні висновки про специфіку відображення фортепіанного мистецтва на сторінках цього журналу в зазначений часовий проміжок. Отже, тематика фортепіанного мистецтва на сторінках журналу не стала провідною з двох причин: загальна спрямованість журналу на висвітлення ідеологічних особливостей епохи, перевага до розповсюдження на загал стану музичного мистецтва в загальноосвітніх школах, сільській місцевості, орієнтація на огляд розвитку «масштабних» жанрів, а також, що теж має значення, – серед представників редакційного штату не було піаністів.

Водночас опубліковані на сторінках журналу «Музика» 1970–1980-х років матеріали, присвячені фортепіанному мистецтву, є цінною пам'яткою епохи, адже відображають низку маловідомих або забутих фактів того часу.

Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з висвітленням стану інших галузей музичної культури, освіти, виконавства, які теж доцільно розглядати в розрізі окремого часового проміжку – 1970–1980-х років – періоду, що характеризувався певною цілісністю й має особливе місце в історії України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бобришева І. Журнал «Музика» як джерело інформації про вокальні твори українських композиторів про вокальні твори українських композиторів 20-х років ХХ ст. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2013. № 37. С. 480–489. URL : <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000233803> (дата звернення : 28.01.2025).
2. Бойков В., Вітовський О. Згадуючи професора. *Журнал «Музика»*. 1984. № 2. С. 30–31.
3. Брайченко О. Побутування українських традиційних свят родинного циклу в умовах наступу радянської ідеології 70–80-х років ХХ століття. *Народна творчість та етнологія*. 2014. № 4. С. 115–127.

4. Ванюкевич В. Мистецтво імпровізації – піаністам. *Журнал «Музыка»*. 1978. № 2. С. 19–20.
5. Деменко Б. Поліритміка у фортепіанному виконавстві. *Журнал «Музыка»*. 1978. № 2. С. 14–19.
6. Захарченко В. Роздуми про майбутніх піаністів. *Журнал «Музыка»*. 1972. № 1. С. 12–13.
7. Калашникова А. І. Стильові параметри формування української фортепіанної музики малих форм першої третини ХХ ст. : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2020. 225 с.
8. Каменська В. Ю. Українська фортепіанна музика 60–70-х рр. ХХ століття як важливий етап її історичного розвитку. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2018. № 2. С. 188–193.
9. Клин В. Аспекти фортепіанного стилю Л. Ревуцького. *Журнал «Музыка»*. 1971. № 6. С. 8–9.
10. Клин В. Фортепіанна спадщина. *Журнал «Музыка»*. 1975. № 1. С. 7–8.
11. Клин В. З фортепіанного доробку А. Штогаренка. *Журнал «Музыка»*. 1977. № 4. С. 10–11.
12. Клин В. Фортепіанна музика С. Людкевича. *Журнал «Музыка»*. 1979. № 1. С. 7–8.
13. Клин В. Романтична соната В. Фемеліди. *Журнал «Музыка»*. 1975. № 6. С. 11.
14. Клин В. Фортепіанні концерти. *Журнал «Музыка»*. 1974. № 3. С. 5.
15. Клин В. Поліфонічні фортепіанні твори. *Журнал «Музыка»*. 1980. № 1. С. 3–5.
16. Конкурс викладачів. *Журнал «Музыка»*. 1985. № 4. С. 26.
17. Кравченко Т. Проблеми підготовки піаністів. *Журнал «Музыка»*. 1973. № 5. С. 10.
18. Кравченко Т. Конкурси: наслідки і завдання. *Журнал «Музыка»*. 1975. № 1. С. 19–21.
19. Курковський Г. Музикант-просвітитель. *Журнал «Музыка»*. 1971. № 2. С. 29.
20. Ланцута Л. В. Українська фортепіанна соната: теорія, історія, сучасні тенденції: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ. 1998. 18 с.
21. Литвиненко Г. Всесоюзний конкурс піаністів. *Журнал «Музыка»*. 1970. № 2. С. 17.
22. Ніколаєва Л. Фортепіанна соната 60-х-70-х років. *Журнал «Музыка»*. 1983. № 3. С. 9–10.
23. Омельченко Т. А. Кіра Шамаєва як історик української музичної культури. *Українське музикознавство*. 2022. № 48. С. 8–29. DOI : 10.31318/0130-5298.2022.48.288430 (дата звернення: 28.01.2025).
24. Пінчук О. Г. *Santo sospiro: Перервана пісня: Книга про В. В. Топіліна: Монографія*. Харків: Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського; Вид-во «Естет Прінт», 2018. 456 с.
25. Полян І. З досвіду педагога-концертмейстера. *Журнал «Музыка»*. 1975. № 4. С. 14.
26. Саварі С. Більше уваги концертмейстерам. *Журнал «Музыка»*. 1973. № 5. С. 13.
27. Сбітнева Л. М. Особливості розвитку української музичної культури у другій половині ХХ століття. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. № 4. С. 258–264.
28. Сечкін В. Конкурс ім. М. Лисенка. *Журнал «Музыка»*. 1981. № 4. С. 14.
29. Степаненко М. Невідомий концерт Д. Бортнянського. *Журнал «Музыка»*. 1983. № 1. С. 30.
30. Студентський конкурс. *Журнал «Музыка»*. 1985. № 2. С. 27.
31. Тишко Н. Твори Л. Шукайло. *Журнал «Музыка»*. 1975. № 4. С. 12.
32. Хурсіна Ж. Не тільки нові імена. *Журнал «Музыка»*. 1989. № 1. С. 24.
33. Хурсіна-Аністратенко Ж. Незабутнє ім'я. *Журнал «Музыка»*. 1981. № 6. С. 27.
34. Чернецький В. Останні концерти Ф. Ліста. *Журнал «Музыка»*. 1970. № 6. С. 35–36.
35. Шамаєва К. Симфонічні концерти в Києві 20-х років. *Журнал «Музыка»*. 1971. № 6. С. 13–14.
36. Шеремета І. Журнал «Музыка» і розвиток галицької музичної періодики в 1900–1930-х роках. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії*. 2011. № 11. С. 285–290. URL : <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000470349> (дата звернення : 28.01.2025).
37. Шеремета І. Становлення ревуцькознавства на сторінках журналу Музыка 1920-х років. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії*. 2015. № 15. С. 184–190. URL : <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000469690> (дата звернення : 28.01.2025).
38. Щолокова О. П. Виховання юних піаністів. *Журнал «Музыка»*. 1973. № 6. С. 27.

REFERENCES:

1. Bobrysheva, I. (2013). Zhurnal «Muzyka» yak dzhерelo informatsii pro vokalni tvory ukrainskykh kompozytoriv pro vokalni tvory ukrainskykh kompozytoriv 20-kh rokiv XX st [The magazine «Music» as a source of information about vocal works of Ukrainian composers about vocal works of Ukrainian composers of the 20s of the 20th century]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Scientific works of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky*, 37, 480–489. Retrieved from <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000233803> [in Ukrainian].
2. Boikov, V., & Vitovskyi, O. (1984). Zghaduuychy profesora [Remembering the professor]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 2, 30–31 [in Ukrainian].

3. Braichenko, O. (2014). Pobutuvannia ukrainskykh tradytsiinykh sviat rodynnoho tsykladu v umovakh nastupu radianskoi ideologii 70–80-kh rokiv XX stolittia [The existence of Ukrainian traditional holidays of the family cycle in the conditions of the offensive of Soviet ideology in the 70s–80s of the 20th century]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia – Folk art and ethnology*, 4, 115–127. [in Ukrainian].
4. Vaniukevych, V. (1978). Mystetstvo improvizatsii – pianistam [The Art of Improvisation – for Pianists]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 2, 19–20 [in Ukrainian].
5. Demenko, B. (1978). Polirytmyka u fortepiannomu vykonavstvi [Polyrhythms in Piano Performance]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 2, 14–19 [in Ukrainian].
6. Zakharchenko, V. (1972). Rozdumy pro maibutnikh pianistiv [Reflections on future pianists]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 1, 12–13 [in Ukrainian].
7. Kalashnykova, A. I. (2020). Stylovi parametry formuvannia ukrainskoi fortepiannoi muzyky malykh form pershoi tretyny XX st. [Stylistic parameters of the formation of Ukrainian piano music of small forms of the first third of the 20th century]. Candidate's thesis. Sumy [in Ukrainian].
8. Kamenska, V. Yu. (2018). *Ukrainska fortepianna muzyka 60–70-kh rr. KhKh stolittia yak vazhlyvyi etap yii istorichnoho rozvytku* [Ukrainian piano music of the 60s–70s of the 20th century as an important stage of its historical development]. *Mizhnarodnyi visnyk: Kulturolohiia. Filolohiia. Muzykoznavstvo – International Bulletin: Cultural Studies. Philology. Musicology*, 2, 188–193. [in Ukrainian].
9. Klyn, V. (1971). Aspekty fortepiannoho stylu L. Revutskoho [Aspects of the piano style of L. Revutsky]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 6, 8–9 [in Ukrainian].
10. Klyn, V. (1975). Fortepianna spadshchyna [Piano heritage]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 1, 7–8 [in Ukrainian].
11. Klyn, V. Z. (1977). Fortepiannoho dorobku A. Shtoharenka [Piano works of A. Shtoharenko]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 4, 10–11 [in Ukrainian].
12. Klyn, V. (1979). Fortepianna muzyka S. Liudkevycha [Piano music of S. Liudkevych]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 1, 7–8 [in Ukrainian].
13. Klyn, V. (1975). Romantychna sonata V. Femelidi [Romantic sonata of V. Femelidi]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 6, 11 [in Ukrainian].
14. Klyn, V. (1974). Fortepianni kontserty [Piano concertos]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 3, 5 [in Ukrainian].
15. Klyn, V. (1980). Polifonichni fortepianni tvory [Polyphonic piano works]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 1, 3–5 [in Ukrainian].
16. Konkurs vykladachiv [Competition of teachers]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 4, 26 [in Ukrainian].
17. Kravchenko, T. (1973). Problemy pidhotovky pianistiv [Problems of training pianists]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 5, 10 [in Ukrainian].
18. Kravchenko, T. (1975). Konkursy: naslidky i zavdannia [Competitions: consequences and tasks]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 1, 19–21 [in Ukrainian].
19. Kurkovskiy, H. (1971). Muzykant-prosvitytel [Musician-educator]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 2, 29 [in Ukrainian].
20. Lantsuta, L. V. (1998). *Ukrainska fortepianna sonata: teoriia, istoriia, suchasni tendentsii* [Ukrainian piano sonata: theory, history, modern trends: author's abstract]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
21. Lytvynenko, H. (1970). Vsesoiuznyi konkurs pianistiv [All-Union competition of pianists]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 2, 17 [in Ukrainian].
22. Nikolaieva, L. Fortepianna sonata 60-kh-70-kh rokiv [Piano Sonata of the 60s-70s]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 3, 9–10 [in Ukrainian].
23. Omelchenko, T. A. (2022). Kira Shamaieva yak istoryk ukrainskoi muzychnoi kultury [Kira Shamaeva as a historian of Ukrainian musical culture]. *Ukrainske muzykoznavstvo – Ukrainian musicology*, 48, 8–29. DOI : 10.31318/0130-5298.2022.48.288430 [in Ukrainian].
24. Pinchuk, O. H. (2018). Canto sospeso: Perervana pisnia: Knyha pro V. V. Topilina [Canto sospeso: Interrupted song: A book about V. V. Topilin]. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet mystetstv im. I. P. Kotliarevskoho; Vyd-vo «Estet Print» [in Ukrainian].
25. Polian, I. (1975). Z dosvidu pedahoha-kontsertmeistera [From the experience of a teacher-concertmaster]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 4, 14 [in Ukrainian].
26. Savari, S. (1973). Bilshe uvahy kontsertmeisteram [More attention to concertmasters]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 5, 13 [in Ukrainian].

27. Sbitnieva, L. M. (2017). Osoblyvosti rozvytku ukrainskoi muzychnoi kultury u druhii polovyni XX stolittia [Peculiarities of the development of Ukrainian musical culture in the second half of the 20th century]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka – Spirituality of the individual: methodology, theory and practice*, 4, 258–264. [in Ukrainian].
28. Siechkin, V. (1981). Konkurs im. M. Lysenka [Lysenko Competition]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 4, 14 [in Ukrainian].
29. Stepanenko, M. (1983). Nevidomyi kontsert D. Bortnianskoho [Unknown Concert of D. Bortnyansky]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 1, 30 [in Ukrainian].
30. Studentskyi konkurs [Student Competition]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 2, 27 [in Ukrainian].
31. Tyshko, N. (1975). Tvory L. Shukailo [Works of L. Shukailo]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 4, 12 [in Ukrainian].
32. Khursina, Zh. (1989). Ne tilky novi imena [Not only new names]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 1, 24 [in Ukrainian].
33. Khursina-Anistratenko, Zh. (1981). Nezabutnie imia [An unforgettable name]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 6, 27 [in Ukrainian].
34. Chernetskyi, V. (1970). Ostanni kontserty F. Lista [The last concerts of F. Liszt]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 6, 35–36 [in Ukrainian].
35. Shamaieva, K. (1971). Symfonicnyi kontserty v Kyievi 20-kh rokiv [Symphonic concerts in Kyiv in the 1920s]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 6, 13–14 [in Ukrainian].
36. Sheremeta, I. (2011). Zhurnal «Muzyka» i rozvytok halytskoi muzychnoi periodyky v 1900–1930-kh rokakh [Magazine «Music» and the development of Galician musical periodicals in the 1900-1930s]. *Ukrainske mystetstvoznnavstvo: materialy, doslidzhennia, retsenzii – Ukrainian art history: materials, research, reviews*, 11, 285–290. Retrieved from <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000470349> [in Ukrainian].
37. Sheremeta, I. (2015). Stanovlennia revutskoznavstva na storinkakh zhurnalu Muzyka 1920-kh rokiv [The formation of revutskoznavstva on the pages of the magazine «Music» of the 1920s]. *Ukrainske mystetstvoznnavstvo: materialy, doslidzhennia, retsenzii – Ukrainian art history: materials, research, reviews*, 15, 184-190. Retrieved from <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000469690> [in Ukrainian].
38. Shcholokova, O. P. (1973). Vychovannia yunyk pianistiv [Education of young pianists]. *Zhurnal «Muzyka» – Journal «Music»*, 6, 27 [in Ukrainian].